

JOK-Bladet

Medlemsblad för Järnafältets Ornitologiska Klubb **2:2021**

Slaget om Hanstaskogen - en historisk återblick, samt berättelsen om hur Astrid Lindgrens berg fick sitt namn. Den verkliga historien om Gysingevargen - människoätaren - som härjade kring nedre Dalälven för jämnt 200 år sedan. Ser vi ljuset i pandemi-tunnelns ände? Kommer vi att kunna hålla våra aktiviteter tillsammans som vanligt i höst?

Notiser, rapporter, aktuella observationer, recensioner och program.

Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK)

Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK), bildades 3/1 1961 och har allt sedan dess haft till huvuduppgift att observera och värna om fågelfaunan på Järvafältet med omnejd. JOK bedriver idag en intensiv verksamhet på Järvafältet, med målsättningen att området skall innehålla en så art- och individrik natur och fågelfauna som möjligt. Då Järvafältet är utsatt för kraftig exploatering runt kanterna, utgör klubben en viktig garant mot eventuella övertramp. Detta görs genom fortlöpande dialog med de ansvariga kommunerna, myndigheterna samt andra offentliga och privata intressenter. JOK är fristående lokalklubb i Stockholms Ornitologiska Förening (StOF), en regional-förening ansluten till BirdLife Sverige (SOF).

Medlemsavgiften är 100:-/kalenderår - pg 580 132-9
Glöm inte att meddela namn, adress, epost och tel.

Klubben har drygt 575 medlemmar.

Läs mer om klubben på hemsidan där du kan hitta kontaktuppgifter för styrelse och andra viktiga funktioner.

www.jokhemsida.se

Fågellarm: (BAND) JOL-larm

JOK-Bladet

Årgång 61 (grundad 1961)

Nr: 2:2021

Utkommer med fyra nummer (mars, juni, sept o dec) per år till medlemmar i Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK). PDF kan hämtas på hemsidan av reg. medlemmar.

Gamla nummer kan laddas ner gratis i PDF-format från klubbens hemsida.

Upplaga: 650 exemplar.

Tryck: ÅTTA.45 TRYCKERI, Järfälla

Redaktör och grafisk form: Jorge Lintrup
Båtsman Nähls Gränd 4, 16347 Spånga
Tel: 070-641 60 40

Epost: jorgelintrup@gmail.com

Ansvarig utgivare: Ulf Svahn, Järfälla

Medverkan med material i tidningen sker endast på ideell basis.

Icke signerat innehåll ansvarar redaktionen för. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera mottaget material.

Facebook: "Fågelskådare på Järva"

Hemsida: www.jokhemsida.se

Adressändring: ulf.svahn@gmail.com

Omslagsfoto: Storskrakehona med liftande ungar, av Anna Lyubútova, Vällingby.

Ljuset i tunnelns bortre ände

Efter att ha suttit på undantag i 1½ år på grund av Coronapandemin, har nu de allra flesta av oss som är med i klubben fått våra tvenne vaccinsprutor (när den här tidningen hamnar i din brevlåda). Det betyder förhoppningsvis att vi kan leva ett mer normalt liv, där vi försiktigt kan röra vid varandra och hälsa som folk. Och till hösten hoppas vi att det inte ska finnas ytterligare hinder i vägen för våra klubbaktiviteter. Sextioårs-partyt kanske kan hållas med oss alla tillsammans... Välkommen då!

Natur eller "natur"?

Det blir allt vanligare att vardaglig natur och traditionella naturupplevelser ersätts med konstgjord dito. Särskilt när barn är inblandade.

I stället för att ta ut barnen i naturen och låta dem få lära sig hur allt hänger ihop och hur djuren gör, riggar man upp anläggningar som liknar lekland, med klätterställningar, linbanor, gungor, kojor, spänger, rushbanor, tunnlar och broar. Allt för att barnen ska få rasa ut medan lättemammor och -pappor får vara ifred med sina mobiltelefoner. Anläggningarna som kallas naturlekplatser är inte billiga. De överstiger många gånger det man investerar i fågeltorn eller spänger inne i naturreservaten. Ibland konfiskerar man sonika en bit av ett naturreservat (eller en nationalpark) för att bygga anläggningen där. Resultatet blir att barn (och föräldrar) lär sig att det måste finnas mer "grejor" ute i naturen. Det resulterar i att man bygger egna läger med kojor, man faller träd för att grilla korvarna, man struntar i alla regler eller förordningar och anlägger egna installationer i reservaten. Terrängcyklister bygger ramper och markerar egna leder, eller så cyklar de sönder befintliga vandringsleder. Nedskräpningen och vandaliseringen ökar lavinartat.

Så kommunerna måste anställa naturvårdsvakter, s.k. "sheriffer", för att hålla ordning i reservaten. Men man kan fråga sig hur många sheriffer det krävs för att ofoget ska dämpas eller att tjufiskarna ska börja fatta att man bara får frifiska i Mälaren!

Och apropå...

...ljus i tunnlarna och andra trafikrelaterade frågor, så kan jag inte vara ensam om att lägga märke till att rusningsträngseln har blivit extremt mycket större under den senaste tiden. Efter tre står trafiken still överallt, och lättar inte förrän en bit efter sex. Jag tror att det beror på att många fortfarande väljer att ta den egna bilen i stället för att åka kollektivt. Självt är jag pensionär, och kan hålla mig hemma mellan tre och sex... Man frågar sig hur det ska gå när alla som jobbat hemifrån sedan mars 2020 plötsligt har blivit vaccinerade och vågar sig bort till jobbet? För rädslan sitter i trots alla vaccinsprutor. På vårdcentralerna måste alla bära ansiktsmask, fast 90% är äldre och borde ha fått båda sprutorna, och helst ska man också ta en skvätt handsprit för att uppträda korrekt - fastän man har fastställt att smittan inte sprids via kontakt, utan endast via aerosol eller saliv som den sjuke andas eller hostar ut.

Sommar!

Nu stundar en sommar då man kanske kan sitta ute på en uteservering utan munskydd och njuta av ledigheten i Österlen, eller Gotland, eller Öland, eller varför inte Västkusten, eller Skärgården, Gamla Stan eller Siljansbygden... Minns förra året, då gällde två timmars resa som längst, för den som ville röra sig lite, och man fick inte belasta andra regioners sjukvård med sina lömska virus...

Självt så har jag numera möjligheten att sitta i trädgården och njuta av sommaren från morgon och till kväll. Ett litet "orangeri", dvs ett modifierat växthus står numera där flaggstängen en gång stod. Så till och med när det kylar på, eller när det blåser och regnar, kan vi sitta ute och betrakta blommorna och de glada flygfåna som bosatt sig hemma hos oss, utan att känna obehag.

Det tröstar en gammal själ, som kanske måste hålla sig hemma under rusningstrafiken och undvika hetsiga aggressiva galningar som vill fram först... Starfamiljen som häckade i våran ek har nu flugit sin kos för nån vecka sedan. De lyckades till min glädje undkomma grannkatten Maltes långa vassa klor som slaktade hela högen förra året. Glad sommar! ☑

Tack för ordet! JOJE LINTRUP, redaktör

Fotografier, bilder och texter i JOK-Bladet...

...är samtliga inlämnade på ideell basis utan att någon ersättning utgått, och är därför enormt viktiga bidrag till naturskyddet i vårt verksamhetsområde och på annat sätt.

Stort tack till alla som bidragit!

Så stödjer du JOK!

Bli medlem, så får du:

- JOK-Bladet, fyra nummer per år
- delta i klubbens alla vandringar - gratis
- anmäla dig till klubbens alla fågelresor (som brukar ha ett begränsat deltagarantal) till självkostnadspris
- följa med på klubbens långexkursioner till självkostnadspris
- delta i aktiviteter med likasinnade som hjälper dig tillrätta när du behöver det
- inbjudningar till klubbens innekvällar och föredrag under årets mörka månader
- delta i klubbens övriga verksamheter, som t.ex. holkuppsättning, vintermatning, etc.
- röst- och motionsrätt på årsmötet med möjlighet till påverkan över verksamheten
- tillgång till alla tidigare utgåvor av JOK-Bladet i PDF-format

Medlemsavgift:

Medlemsavgiften är 100:- per kalenderår

Ge bort ett medlemskap:

Ett medlemskap är en gåva som räcker ett helt år. Både mottagaren och klubben gynnas, och inte minst våra fåglar i naturen! Eller ännu bättre: Värva en ny medlem!

Minnesgåva:

Hedra en persons minne med en minnesgåva till JOK. Pengarna går oavkortat till klubbens vinterfågelmatning eller till andra naturvårdsprojekt. Markera gärna vilken verksamhet som du vill ska mottaga gåvan.

Betalning:

Plusgiro: 580 132 9

Swish: 070 540 20 30 (Björn Wester)

Doppingdekalen och tygmärket säljs av Mats Weiland, Karin Callmer (naturcaféet), Tommy Karlsson (30m-kärret), Bengt Sundberg (fågelvandringarna), Ulf Svahn (diverse exkursioner), Ingrid Stenman, samt Jojje Lintrup (kaffebordet). Vinsten går oavkortat till fågelmatningarna på Järvafältet.

Ordföranden har ordet:

Det är inte lätt att vara till lags...

Naturvårdsarbete är inte alltid lätt. Man kan inte tvinga naturen eller ens styra den i någon större och säker riktning. Man kan bara skapa möjligheter och sedan får man se hur det blir. I år har vi inför våren haft två stora satsningar inom Sollentuna och Järfälla kommuner. Det har dels handlat om den stenmjölshög som har lagts upp på Älgkärrstippen för att om möjligt kunna få en ny backsvalekoloni där och på Järvafältet igen. Den andra satsningen är de 100 tornseglarholkar som har satts upp på den så kallade bibelladan, numer omdöpt till tornseglarladan, vid Säby strandäng.

När det gäller backsvalehögen kan vi konstatera så här långt in i året att vi inte har sett någon häckning eller ens några besök kring högen. Faktum är antalet observationer av backsvala är rekordlåg. Hittills har det gjorts 4 observationer av enstaka fåglar. Vid den här tiden förra året hade vi haft 7 observationer och dessutom något tidigare. En liten titt på statistiken över observationer i Uppland pekar på en nedgång från 347 till 271 observationer under jämförbar tid. Det ger en indikation att situationen är besvärlig. Av de tre kolonier som JOK har tagit på sig att inventera är en helt övergiven. Den enda ljusglimten är att i en av kolonierna har backsvalorna börjat häcka i en hög med stenmjöl, helt i linje med den som nu är upplagd på Älgkärrstippen. Kolonin har alltså övergivit sin brant de häckade i förra året till förmån för den mer "konstgjorda" häckningsmöjligheten i en hög. Det ger hopp om framtiden. Rom byggdes inte på en dag och kanske inte heller backsvalekolonier.

Inte heller i tornseglarholkarna på Tornseglarladan har ansträngningarna krönts med framgång. Åtminstone inte i skrivande stund. När det gäller tornseglare ligger antalet observationer på en betydligt högre nivå över 1100 i Uppland och i samma nivå mellan åren. Indikativt ser alltså situationen bättre ut för tornseglarna i området.

Man ska alltid ta statistik med en nypa salt och definitivt innan häckningssäsongen är över men det ger ändå en signal.

Det finns ingen anledning att kasta in handduken för det. De åtgärder som har gjorts är bra och det gäller att ha lite tålamod och se om inte det går att få till häckningar kommande år. När det gäller backsvalan får vi avvakta sammanställningen på nationell nivå för att få en bättre bild. Det är en art som är på nedgång just nu, och just häckningsmöjligheterna har lyfts fram som ett av problemen då deras naturliga häckningsplatser försvinner i takt med att grustäkter och sandtag läggs ned till förmån för stenkross.

Fenomenet med att fåglar gör som de vill och inte som vi vill dyker upp även i det lilla perspektivet. Vi sätter väl lite till mans upp fågelholkar och hoppas på att det ska dyka upp hyresgäster när vårfåglaorna kommer och det är inte alltid det fungerar som tänkt. Själv har jag 8 holkar på tomten på landet och förra året var 5 av dem använda. Ganska bra ändå men mycket vill ha mer. Det gäller att hålla i och inte ge upp. Förr eller senare lyckas man och då är lyckan desto större.

Ut och skåda i sommar så ses vi förhoppningsvis till hösten i någon av våra aktiviteter nu när det ser ut som att pandemin är på väg att förbättra sig.

Hälsar ULF SVAHN, ordförande

Klubbstyrelsen 2021:

Ordförande (programansvarig): Ulf Svahn, Barkarby (ulf.svahn@gmail.com)

Sekreterare: Mattias Järvinen, Blackeberg (mattias@jaervfoto.se)

Kassör: Björn Wester, Rotebro (bjorne.wester@gmail.com)

Ledamot & redaktör: Jorge Lintrup, Flysta (jorgelintrup@gmail.com)

Ledamot, kafé & innekv: Elisabeth Eklund, Åkersberga (elis9991@gmail.com)

Ledamot, utflykter: Bengt Sundberg, Edsberg (bengt.sundberg@posten.se)

Ledamot, innekvällar: Johan Wallin, Kista (cj.wallin@gmail.com)

Ledamot, familjeaktiviteter: Ingrid Stenman, Viksjö (ingrid@lekajamt.se)

Ledamot, webmaster: Åke Jernberger, Viby (norrving1@outlook.com)

För övriga funktionärer se hemsidan.

IKEA-svalor portade

För några år sedan var det massor med hussvalbon över entrén till IKEA. Längs hela bågen högst upp var det fullt. Nu är varje skrymsle fyllt med spikar sedan förra året. Kanske utsattes kunderna för något som de inte uppskattade. Men åtminstone en svalfamilj framhärdat ännu. ☒ NILS ENG

Kompensation?

IKEA borde kunna kompensera för åtgärden som stoppat svalorna från att häcka där de tidigare hade flera tiotal bon. Kanske de kan ordna med en häckningsplats på lämpligare ställe på byggnaden, där kunder inte riskerar att bli nedbajsade. Kanske ett litet projekt för klubben att ordna med, föreslår redaktionen! ☒

Katastrofvår för örnarna

De havsörnspar i Balticum som redaktören följer sedan 2015 har upplevt sin hittills tuffaste vår i år. Den mycket kyliga våren tog verkligen ut sin rätt mot de tidigt häckande örnarna, så att samtliga tre kamerahäckningar (två i Lettland och en i Estland) gick åt skogen.

Det började med att paret i Sliteres nationalpark i Lettland inte verkade vara mogna för häckning, då de efter många parningar och ett ständigt liggande inte fick fram några ägg. Det resulterade i att paret till slut över-

gav boet och lämnade det åt sitt öde. Åtminstone för detta år.

När paret i Durbe i Lettland hade lagt sina tre ägg och honan lagt sig att ruva dem, försvann hanen och kom aldrig tillbaka. Då ska man ha i beräkningen att paret häckat i boet flera år... Det sannolika är att hanen omkommit.

JOK-Bladet rapporterade att det verkade gå bra ändå, för trots att hon inte fick någon som hämtade mat åt henne, lyckades honan med hjälp av en ny partner kläcka alla tre äggen och få fram ungar.

Dessa blev tyvärr inte långlivade. Den iskalla våren och det faktum att styvpappan inte levde upp till sina åtaganden, gjorde slut på häckningen. Ungarna antigen åts upp, eller "begravdes" i boet.

Lika illa gick det för havsörnspar i Matsalu nationalpark i Estland, som var nytt för året. Så nu kan man skåda tomma risbon resten av sommaren.

Det ska tilläggas att det finns ett otal bon som kamerabevakas runtom i Europa. Ett antal fiskgjusebon, storkbon, olika arter örnar och andra rovfåglar, m.m. I ett av fiskgjusbona, beläget i Spanien, har det fötts en albino fiskgjusunge. Vi får se hur det går för den. ☒

Pilfinkarna tillrätta

Ulf låter meddela att han nu fått vederbörlig hjälp med att hitta sina borttappade pilfinkar i förra numret av JOK-Bladet. Vi fick in tre rätta svar, varav Adam Kondziors var den som öppnades först och därmed vinner en JOK-mössa! Det rätta antalet pilfinkar var faktiskt **29 stycken**, varav några var riktigt svåra att hitta. Vi återkommer med fler tävlingar i kommande nummer! ☒

Femtio miljarder

Det finns minst 50 miljarder vilda fågelindivider i världen, enligt en ny uppskattning. Enbart gråsparvar utgör cirka 1,6 miljarder av dessa. Och tre andra arter - europeisk stare, ladusvala och ringmåså - har också bestånd som överstiger en miljard fåglar. De flesta fågelarter är dock sällsynta, med cirka en av tio arter ner till färre än 5000 individer, säger författarna i en australisk rapport kallad Proceedings of the National Academy of Sciences. (BBC, Bird News) ☒

Tunnare JOK-Blad

Detta nummer av JOK-Bladet är bara 16 sidor stort, mot normala 20. Detta beror på att en sedan länge planerad havsörnsartikel inte kunnat färdigställas på grund av att personen som skulle intervjuas inte hade tid för tillfället. Artikeln planeras därför för ett kommande nummer. Någon alternativ artikel gick heller inte att få fram på den korta tid som återstod. Det är därför inte omöjligt att JOK-Bladet kommer ut med ett tjockare nummer än normalt längre fram... ☒

Gunnar Bergqvist död

JOK-profilen Gunnar Bergqvist har efter en kort tids sjukdom gått bort den 20 maj. Gunnar som varit medlem under många år var en välkänd och omtyckt profil ute på Järvafältet. Han hade även uppdrag som revisor inom föreningen och omvaldes så sent som på årsmötet i februari för ytterligare ett år. Gunnar var alltid noga med att alla tillfällen till fest skulle tas till vara och har tillsammans med Anders Lindberg utgjort festkommittén för våra senaste jubileumsfester och så var fallet även inför JOKS 60 årsjubileum i år. Vi är många som kommer att sakna Gunnars sällskap framöver. Gunnar blev 74 år. ☒ (US)

Kompensationsåtgärder funkar inte!

Kompensation för biologisk mångfald har blivit ett huvudinstrument för att hantera biologisk mångfald och ekosystemtjänster i samhället. Det är ändå oklart om kompensation för biologisk mångfald helt kan mildra förluster till naturvärden. När vi granskade publicerade studier om kompenserande hittade vi endast 40 utvärderingar med primära resultatdata om biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bland dessa fann vi inga bevis för att biologisk mångfaldsvinster från förskjutningar faktiskt kompenserar för utvecklingsrelaterade förluster, eftersom förlusterna aldrig uppskattades. Misslyckandet med att kvantifiera förluster är oroande ur ett bevarandeperspektiv, eftersom tillämpning av förskjutningar som inte matchar förluster och vinster kommer att leda till fortsatt nettoförlust av biologisk mångfald. Istället inkluderade de flesta studier (76%) endast referensmiljöer som jämförelse och utvärderade enstaka taxa för biologisk mångfald (66%) och sällan ekosystemtjänster. Den totala meta-analyserade effektstorleken från referensmiljöjämförelser antyder att förskjutningar fungerar dåligt jämfört med dessa livsmiljöer. Det fanns en stark fördom mot nordamerikanska sötvattensbiomer, med endast sex publicerade utvärderingar från markbundna livsmiljöer. Bias och det lilla antalet studier utesluter alla detaljerade metaanalysförfrågningar, såsom identifiering av de viktigaste drivkrafterna för resultaten. För att kompensation för biologisk mångfald ska vara ett viktigt instrument för att stoppa förluster i biologisk mångfald måste alla åtgärder bygga på gediget vetenskapligt bevis, och vår granskning visar att denna evidensbas ännu inte finns på plats. Vi drar slutsatsen att det finns ett stort behov av en noggrann utvärdering av kvittningsprojekt, och för detta ändamål kan regeringar begära långsiktiga övervakningsprogram som en integrerad del av kompensationsåtgärder och göra data öppet tillgängliga för bedömning. ☒

Källa: Biological Conservation och Biodiverse.

Aktuella observationer

Efter en mycket tveksam vår som för tankarna till Karin Boyes diktande är vi nu djupt inne i våren för att inte säga försommaren. Antalet sedda arter på hela Järvafältet har i skrivande stund stigit till 170 arter vilket är klart lägre jämfört med förra årets 183 arter. Ett antal arter har vi kunnat glädjas åt, men samtidigt saknar vi gamla kompisar som inte har visat sig i varje fall hittills.

Mandarinand

En liten juvel i andfamiljen som har glatt oss på ganska många ställen runt om i Sverige i år. Det har varit en blandning mellan ringmärkta och icke ringmärkta individer. Den som visade sig i Råstasjön var utan ring så den visade sig därmed vara kryssbar enligt de nya reglerna kring arten. Den sågs under dagen 17 april men inte därefter.

Årta

Året 2020 var lite var av ett undantag där den inte visade sig i Säbysjön efter flera år med även häckning. Endast en observation från Råstasjön under 2020. I år har ett par visat sig med start från den 10 maj och framåt. Observationer har gjorts av paret i såväl Säbysjön som i Väsby sjöäng och sannolikt är det samma par, men det kan inte utslutas att det är fler fåglar.

Stjärtand

Stjärtanden brukar visa upp sig i Säbysjön under våren och denna vår var inget undantag. Första observationen gjordes av fyra förbiflygande fåglar den 27 april vid 30-meterskärret. Därefter syntes en ensam hane under perioden 5 maj till den 10 maj.

Nattskärra

Nattskärra är inte en fågel vi är bortskämda med på Järvafältet. Endast tre observationer under 2000-talet har rapporterats före den som Johan Wallin hittade i närheten av 30-metersmatningen. Låt oss hoppas på att det kan vara en återkommande gäst även om det känns lite som en högoddsare.

Småfläckig sumphöna

Den småfläckiga brukar besöka oss under sensvåren och även i år har den hörts. Första observationen är från 7 maj och den har hörts sporadiskt på 30-meters så sent som i skrivande stund 6 juni.

Smådopping

Smådoppingen har varit en återkommande gäst med häckning genom åren. Den är alltid svår att få syn på och i år har det varit extra svårt. Endast tre observationer från Råstasjön och Väsby sjöäng av enstaka exemplar så långt. Låt oss hoppas på att det dyker upp ungar så småningom.

Dubbelbeckasin

Det närmast årliga spelet av dubbelbeckasin vid bunkern på 30-meterskärret upprepades i år igen. Dock var det väldigt snålt i år och de som inte var där när det var dags den 10 maj blev tomhända.

Vit stork

Vit stork hör inte till vanligheterna. Under hela 2000-talet har det rapporterats vit stork 2004 2015 och 2016. Glädjen var stor då den stork som befunnits sig på Ekerö under en tid bestämde sig för att flyga över såväl södra som norra Järvafältet på sin väg bort mot andra platser den 17 maj. Kul inslag och vi hoppas på ett återseende.

Rördrom

En rördrom hördes tuta över södra delen av Säbysjön den 2 och 9 maj. En observation är gjord den 10 och därefter är det tyst. Man kan ju hoppas på en repris på de väldigt tysta häckningar som vi hade 2015 och 16 då förbiflygande fåglar på jakt efter mat. Det är dags för det snart i så fall i skrivande stund 16 juni.

Strandskata

Strandskatan hör inte till de vanliga arterna på järvafältet, men i år har vi 7 observationer med två rastande fåglar. En på Solna hotell och en vid Lötsjön. Det är något färre än 2020 då vi hade 11 under samma period men helt i nivå med 2019.

Fiskgjuse

Vi har vant oss vid häckning i såväl Säbysjön som Översjön. Vi får hoppas på lyckad häckning i Översjön medan de ser mindre bra ut i Säbysjön. Ett havsörnspar har visat intresse för boet och möjligen har det stört bilden.

Ljungpipare

Ljungpipare hör till de mer ovanliga fåglarna och det brukar vara sträckande fåglar som man hör. Året är inget undantag, men hittills är det bara en observation vilket är lägre än normalt. Ett exemplar sträckade över 30-meterskärret den 20 april.

Dvärgmå

Den vackra dvärgmåsen brukar glädja oss i början av maj i den norra delen av Säbysjön. Det var svårflörtat i år men det dök upp en 2 k fågel och även en adult till slut. Råstasjön kliver däremot fram och hade som max 7 exemplar den 7 maj. Sannolikt är det samma individer som var där från den 2 maj till den 10 med lite olika antal.

Silvertärna

En observation av 2 stycken silvertärnor gjordes den 14 maj från Olles torn vid Säbysjön. Det är inte varje år vi får silvertärnor men det är alltid lika välkommet.

Stenfalk

En rastande stenfalk vid 30-meters den 14 april glädde de som var på plats. Stenfalk

är inte någon vanlig gäst men visar sig till och från under vårflytten. Vanligare är att den syns under hösten, så vi som inte fick chansen får bida vår tid.

Sångare

De flesta sångarna har nu gjort entré och man kan konstatera att de vanligaste har dykt upp. Gräshoppsångaren vid Pommern gladde, medan antalet observationer av kärresångare är närmast rekordlåg med endast en observation i skrivande stund 6 juni. Busksångare i Järvafältets omedelbara närhet vid korsningen Österdalsvägen Byleden gläder men ligger som sagt utanför Järvafältet.

Glador

Vi får fler och fler observationer av glador i vårt område. Såväl röd som brun glada har visat sig under våren och förhoppningsvis fortsätter de med det även framöver.

Turkduva

En turkduva kom på hastigt besök till Hästa gård den 13 juni innan den skrämdes bort av en bil, rapporterar Mats Hildeman.

Gök

En art som hörts till och från i Järvafältet nu på försommaren är göken som förgyller sommarkänslan för de som får tillfälle att höra den, oavsett väderstreck.

Hornuggla

Magnus Lindberg rapporterade tiggande hornuggleungar vid "Norrviksvägens" T-korsning, strax utanför reservatet.

Backsvala

Närmast rekordlåg antal observationer av den art vi försöker locka till häckning under våren. Endast fem rapporter varav två över Råstasjön. Antalet rapporter har sjunkit genom åren vilket är oroande.

Sommargylling

En sommargylling noterades kort av Tommy Carlsson i dungen bredvid 30m-kärret den 14 juni.

Ägretthäger

Precis innan tidningen gick till tryck, rapporterade Johan Wallin en ägretthäger från södra delen av Säbysjön. Ett tiotal ägretter har uppträtt på platsen tidigare år.

Göktyta

Tytan är en fågel som följs noga med ett stort antal holkar ute. Redan nu vet vi om tre häckningar i Molnsättra/Mulltorp och en nära 30m-kärret. Glädjande, men lite nedslående i söder. ☒

Rapportör: ULF SVAHN

Har du fler rapporter för perioden, lämna dem till Ulf för publicering i nästa nummer av JOK-Bladet.

Foto: Mattias Järvinen

– Jag tycker det verkar vara en bok för fågelskådare som varit med några år...

Recension av: "Med kikare och kaffetermos - Handbok i fågelskådning" av Magnus Ullman, Halmstad dec. 2020, ISBN 978-91-519-7172-8
Intervju med Ulla-Karin Lindqvist, f.1955, boende i Nockebyhov, Bromma i Stockholm och nybörjare i fågelskådning.
Intervjuare: JOJJE LINTRUP

–Jag har nyss köpt min första kikare och börjat titta närmare på fåglarna i mitt när-område (hon bor alldeles intill Judarnskogen och nära Mälaröarna som är fina områden för fågelskådning), men jag har varit sugen på att börja sedan rätt många år.

Vi sitter i min trädgård en varm och solig sommar dag, efter det att jag först frågat Ulla-Karin om hon vill läsa igenom boken med sina fräscha ögon och sedan låta sig intervjuas om sina intryck. Själv har jag skådat sedan 1970-talet, och har nog inte riktigt samma läsupplevelse misstänker jag. Det ska betonas att Ulla-Karin haft boken hemma i flera veckor för genomläsning, innan vi träffas för intervjun.

Efter ett par försök att föra anteckningar medan Ulla-Karin berättade, beslöt jag mig för att ta fram en ljudinspelare och skippa antecknandet, som gjorde att jag hade svårt att koncentrera mig på vad hon sade. Så intervjun är helt verbal och utförd som ett normalt samtal där hon bladdrar i boken och redogör för sina intryck.

–Det första kapitlet är väldigt instruktivt. "Att titta på fåglar" heter det, och ger grunderna för vad man ska titta efter när man skådar. Man får också tips på fågelbok och lite fågellokaler. Sedan följer ett par uppslag med typiska arter och hur man skiljer dem åt.

–Men sen blir det svårare! Instruktionerna om hur man använder kikaren snurrar in sig i ord som "pupillavstånd" och "dioptrijuster", och så plötsligt är man inne i årstider, dagsrytm och väder. För att oförmodat landa hos kikaren igen... Inte så lättläst för en nybörjare. Men en kikares funktioner är det alltid bra att få veta mer om...

(Intervjuaren måste här få uttrycka sitt tvivel om det goda i att ha ögonmusslan nedfälld - vilket hävdas av författaren - för att få ett bättre perspektiv. OK, för den som har glasögon är det självklart, men för den som har

ögonfransarna kvar - särskilt om de råkar vara sminkade - så är det nog en ganska dålig idé.)

–Avsnitten som följer är läsvärda, även om det också där smyger sig in hårdskådningsjargong. Tubkikare, kamera och kläd-sel är avsnitt med hyfsat goda råd, liksom avsnittet om hur man upptäcker fåglarna lättast.

–Ja, och det var det! Efter de första trettio sidorna tappar jag kontakten med texten, fortsätter Ulla-Karin. Varför i hela friden ska en nybörjare räkna sträckande fåglar?! Läs själva... "Är flocken betydligt större kanske man räknar 10 och 10 tills man fått ihop 50 ex. Så lägger man ihop två sådana 50-delar av flocken och får 100, varefter man lägger ihop två sådana och får 200. Därifrån kan man fortsätta på samma sätt 200... 400... 600... 800 etc."

–Och längre ned på sidan får man veta att "handräknare är ett outhärligt hjälpmedel om sträcket är intensivt."

–OK, det blir lite bättre strax, då det resoneras om korrekt identifiering och om att rapportera fåglar. Det första nästan självklart för en seriös människa, medan det andra kanske inte ska förväntas av en nybörjare... Fågelföreningar är däremot viktigt att känna till, för det är genom dem man får kontakt med likasinnade.

–Litteraturexemplen som följer är ju mest Ullmans egna böcker! Vad säger man om det? Där är jag inte riktig än, men då kom jag att tänka på att jag hörde ett radioprogram om fåglar på P1, och det kanske det skulle stå om. Sidan om läten känns i alla fall angelägen.

–Identifieringen av fåglar kommer härnäst, men är lite avancerat för mig. Avsnitten om holkar och fågelmatning ligger mer på min nivå. Proportioner och byggnad ligger en ordentlig bit över min nivå. Och eftersom det är så avancerat med t.ex. hur många "fingrar" som skiljer en glada från en ormråk, känner jag att om det ska vara såna krav på mig så skrämmer det mer än lockar mig.

Det är nu som Ullman tappar kontakten med nybörjaren. De följande 30 sidorna ger han sig in i resonemang om täckare, skapularer, mantel, orbitaling, saknade armpennor, stjärttäckare, tertialer, ytterfansinskränning, bräm och andra fysiska

detaljer på fåglarna. Kanske av vikt för den som har detaljkunskap, men helt värdelöst för den som har fullt upp med att skilja på en törnskata och en göktyta.

–Jag förstår att det är viktigt med alla sådana detaljer, men det kommer att dröja innan jag känner behov av denna kunskap.

–Boken känns angelägen för mig som nybörjare, men stundtals (ganska ofta) förlo-rar den sig i skådarjargong och detaljer som inte är intressanta för nybörjaren. Jag skulle vilja föreslå författaren att kanske dela upp boken i en elementär första del, och komplettera med en mer avancerad andra del, där de svårare partierna mera kommer till sin rätt.

–Jag begriper inte varför det är så viktigt för mig att lära mig att hos en gransångare är handpenneprojektionen ungefär 50-65% av tertiallängden, medan det hos en grön-sångare är handpenneprojektionen 106%. Då är vi inne på vetenskap, inte vanlig fågel-skådning...

–Avsnittet om ruggning kanske är i svåraste laget. Jag tycker att det är viktigt att veta att fåglar ruggar, men har inge nytta av att skilja 1K, 2K och 3K åt. Det hör definitivt till överkursen! Det viktiga är att man vet att ruggande fåglar finns och att det kan för-svåra identifikationen. Detaljerna är för svåra att ta till sig, även om jag vet att jag kommer att efterfråga dem så småningom.

Sammanfattning: En "handbok i fågelskådning" förväntas vända sig direkt till den som intresserar sig för fågelskådning för första gången och inte har en aning om hur man ska börja. Den behöver vara välkommande och fånga nybörjarens intresse och lust att veta mer.

Baksidestexten till trots, som förklarar att boken är menad att följa med i utvecklingen hos läsaren en bra bit av livet, känns boken pretentiös och till stora delar otillgänglig och obegriplig för den nyvaknade fågelskå-daren. Kanske all kunskap skulle kunna paketeras om och få ett annat format, lämp-ligtvis som fågelskådarens uppslagsbok. Det skulle ge boken samma effekt fast med en mer logisk och mindre spretig ordning. Rent layoutmässigt finns det för övrigt en del att önska. Ibland känns sidorna onödigt hopträngda och oproportionerliga. En proffsdesigner hade antagligen fått boken att lyfta mycket mer. ☒

Hansta - ett litet

av Ronny Carlsson, Väddö

Trettondag 1987. En liten skara människor, sammanbitna och lätt huttrande, hade samlats i Fältbiologernas tämligen utkylda lokaler på Sollentunaholm. Vi hade fått information om att Stockholms kommun skulle påbörja exploateringen av Hansta. Skogen skulle börja avverkas inom ett par veckor. Hotet mot Hanstaskogen hade i ett slag gått från latent till akut. 1987 skulle bli det år då Hanstas öde avgjordes.

Vi ska börja berättelsen i en annan ände. Stockholms kommun köpte hösten 1980 halva Hansta av Sollentuna. Området delades tidigare mellan kommunerna och Stockholm behövde hela Hansta för att få till en ny stadsdel för 20 000 människor och 10 000 arbetsplatser. Köpeskillingen var 40 miljoner.

Intensivt opinionsarbete

Försäljningen föregicks av ett kortvarigt och mycket intensivt opinionsbildande arbete för att hindra försäljningen och göra Hansta till naturreservat. Ett stort antal föreningar (däribland JOK) gick samman under namnet Aktion Rädde Hansta och bearbetade opinionen i Sollentuna. Inom loppet av en och en halv månad lyckades vi skapa en stark folklig opinion mot försäljningen, främst genom namninsamling, insändare i lokalpressen, demonstrationer, debatter med politiker och inte minst ett eget program i närradio-kanalen Radio Sollentuna.

Försäljningen av Hansta var ett bittert nederlag för alla som kämpat mot den. Järvafältets värdefullaste skogar skulle offras för Storstockholms tillväxt. Arbetet för att bevara Hansta fortsatte dock, om än i något lugnare takt, främst genom Föreningen Rädde Järvafältet. I Stockholm påbörjades planeringen för stadsdelen Hansta. Vi försökte förhindra att generalplanen fastställdes av kommunfullmäktige med de medel som stod till buds - uppvakning av politiker, skrivelser, resolutioner, överklaganden. Allt detta arbete hade stor betydelse skulle det visa sig. I fråga om generalplanen slogs vi dock förgäves. Den vann laga kraft i augusti 1986.

Aktion Rädde Hansta återuppstår

På mötet hos Fältbiologerna på Sollentunaholm tog vi ett antal beslut för att få igång motståndet mot exploateringen av Hansta. Förutom ett beslut att återuppliva Aktion Rädde Hansta upprättade vi en telefonkedja med syfte att snabbt kunna få ut aktivister för att hindra att skogen avverkas. Inledningen till vintern 1986-87 var ovanligt kall och snörik. Lyckligtvis ansåg förvaltning och ansvariga politiker att det var för kallt för att sicka ut huggare, så avverkningarna flytta-

des fram. Rickard Murray, en av de tongivande stockholmsspartisterna, har senare berättat att han fick frågor från Mats Hulth, socialdemokratiskt finansborgarråd, angående hur många aktivister huggarna kunde tänkas stöta på, hur beslutsamma vi var o s v. Rickard underdrev inte direkt motståndets omfattning och kapacitet.

Sju tusen träd adopterades

Aktion Rädde Hansta arbetade oerhört intensivt på alla plan. Det verkliga genidraget var beslutet att starta en träd-adoptionskampanj. Man betalade tio kronor och fick ett adoptionsbevis för ett träd. Adoptionsbeviset bands fast på ett träd i Hansta. Succé! Omkring 7 000 träd adopterades. Föreningen Rädde Järvafältets styrelseledamot Bo Eknert fick möjlighet att guida ett antal socialdemokratiska kommunfullmäktigeledamöter i Hansta på försommaren. De lotsades genom skogs-partier där vartenda träd var försett med ett gult adoptionsbevis. Frågan är om det inte var vid detta tillfälle Hansta räddades.

Sprickor i den socialdemokratiska betongen

Trädadoptionskampanjen hade inte fått så stort genomslag om inte miljöfrågorna börjat bli mer och mer angelägna för många människor, bl a socialdemokratiska gräsrotter. Ekonomen Klas Eklund bodde i Akalla och var ordförande för socialdemokraterna på norra Järva. Han talade för många när han lite försiktigt började svänga över till att Hansta borde bli naturreservat. Likaså spelade Per-Erik Tonell, lektor vid naturgeografiska institutionen och ordförande för sossarna på Östermalm, en stor roll när det gällde att vända opinionen inom partiet. Vi märkte också att dialogen blev mer konstruktiv, nästan vänlig vid de politikeruppvakningar vi hade, främst med socialdemokratiska kommunpolitiker.

I september 1987 skrev både John-Olle Persson (sossarnas starke man i Stockholm) och Mats Hulth artiklar där de förklarade att Hansta måste bevaras. Strax därefter tillkännagav M och Fp att planerna på att bygga i Hansta skulle skrotas. Man började se över andra alternativ för bostadsförsörjning, bl a Husarviken.

Lång väntan på reservatsbeslut

Hansta var räddat. Nu återstod arbetet med att göra området till naturreservat. Det gick ganska lätt; Hanstas stora naturvärden var väl dokumenterade i ett otal inventeringsrapporter och inget politiskt parti i Stockholm ville längre

naturvårdsmirakel

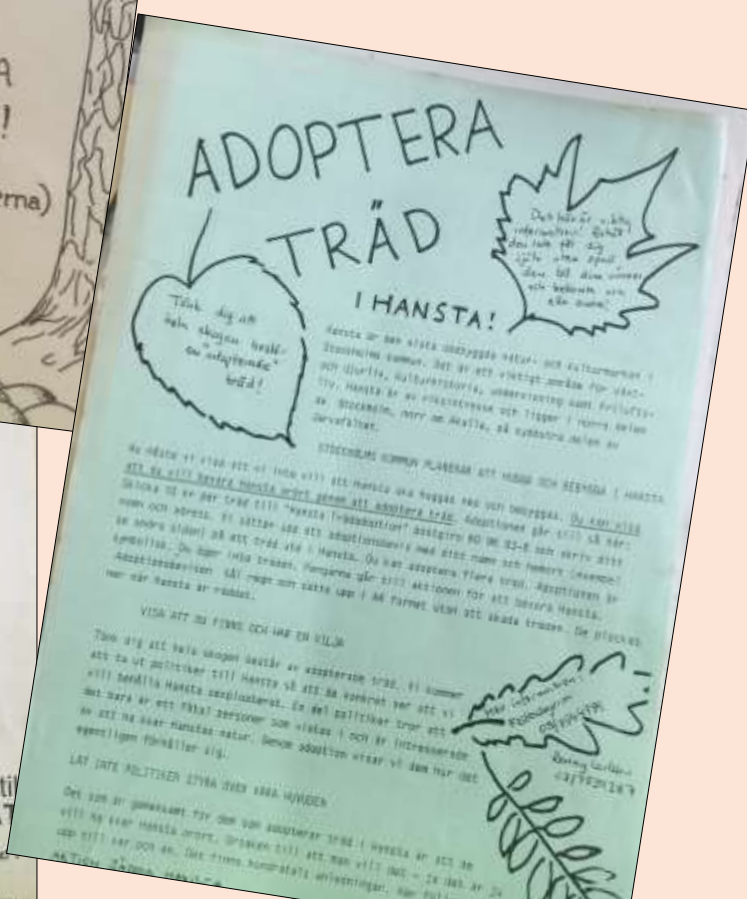
bygga. Det blev ändå en lång väntan. Först hösten 1996 beslutade kommunfullmäktige att Hansta skulle bli reservat. Skötselplanarbete m m gjorde att processen drog ut ytterligare på tiden och reservatet vann laga kraft den 7 december 1999.

Folkets naturreservat

Det som återstår är egentligen bara en officiell invigning av Hansta naturreservat. Dock invigdes Folkets naturreservat i Hansta i juni 1987 på initiativ av Fältbiologerna - en fantastisk och smått surrealistisk tillställning. Jag fick äran att hålla invigningstalet. Jag stod på den gräsbevuxna jordhögen som då fanns mellan eklundarna lite söder om Solhulleängen. På kullen satt ett antal punkare (tror jag) med mohikanfrisyrer i alla regnbågens färger. Någon gick och spelade en jazzmelodi på saxofon i skogen som lyste gul av adoptionsbevis. Massor med människor i alla åldrar hade picknick på ängen. Vi satte upp en stor skylt som förkunnade att detta är Hansta, Folkets naturreservat. Thomas Tidholm läste sina egna dikter. Vid närmare eftertanke - efter den festen tror jag vi klarar oss utan officiell invigning. ☒

Ronny Carlsson, kallad RC, tillhör pionjerna i klubben och ses ofta bland gubbarna vid 30m-kärret.

Nedan ser vi samtida flygblad som delades ut av aktionsgruppen Aktion Rädta Hansta, som var en paraplyorganisation för allehanda organisationer, inklusive JOK.

...ed och utropa HANSTA till FOLKETS NATURRESERVAT...
...ste-Picknick!...

Astrid Lindgrens berg

På höjden av en av Hanstas tallhällmarker står en sten med Astrid Lindgrens namnteckning och en liten mässingsskylt. Den släpades dit den 21 maj 1989 av hästar och starka armar.

När striden om Hansta stod som hetast 1987 startade Aktion Rädta Hansta en trädadoptionkampanj. Den som ville kunde för tio kronor adoptera ett träd i Hansta och få ett adoptionsbevis fastsatt på ett träd. Astrid Lindgren adopterade ett stort antal träd. Alla hennes adoptionsbevis sattes upp på ett berg med vacker hällmarkstallskog öster om Solhulleberget. Platsen fick namnet Astrid Lindgrens berg.

Vi gjorde allt vi kunde för att använda Astrid Lindgrens berg i opinionsbildningen för att Hansta skulle bli naturreservat. Den 21 maj 1989 anordnade Föreningen Rädta Järvafältet firandet av Astrid Lindgrens dag. Vi hade hittat en cirka 300 kg tung sten på ängen mot Hägerstalund. Astrid Lindgren hade gett oss tillstånd att rista in hennes namn på stenen, som släpades på en släde av två hästar genom Hanstaskogen till bergets fot. Där fick mänsklig dragkraft ta vid. Med stenen på plats höll Föreningen Rädta Järvafältets legendariske ordförande Kurt Törnqvist ett invigningstal för Astrid Lindgrens berg. I remissvaret angående reservatets föreskrifter och skötselplan skrev Föreningen Rädta Järvafältet: "Föreningen kräver att namnet Astrid Lindgrens berg i Hansta ska bli officiellt godtaget. Namnet är kanske det finaste exemplet på de faktorer som gjort att Hansta nu blir reservat - oomtvistliga natur-, kultur- och rekreationsvärden plus en stark och envis folkopinion." ☒

RONNY CARLSSON, Väddö

Rapporter

Exkursionsrapport Färnebo-fjäders nationalpark lördagen den 6 mars:

2020 var året då JOK igen tog upp en exkursion till området kring Färnebofjärden, med Stig Holmstedt som närmast självklar guide i området. Intresset visade sig vara stort med en väl genomförd exkursion planerades en uppföljare till 2021. Sedan kom Covid 19.

Årets exkursion blev naturligtvis väldigt påverkad av pandemin och genomfördes som en endagsutflykt utan gemensamma måltider annat än utomhus och ingen organiserad samäkning. Vi var en mindre grupp som samlades i Gysinge med målarter som *vitryggig hackspett* och *gråspett*. Till kvällen var en ugglexkurs planerad. Genom Stigs försorg kunde vi redan tidigt plocka in den vitryggiga till allas stora glädje. Inga riktiga närobsar men ändå tillräckligt för att vi nöjda satte av mot den södra delen av området för ett försök på *gråspett*.

Trots ett närmast perfekt ställe för *gråspett* med stora aspområden och en gedigen matning gick vi bet på den även detta år. En besvikelse naturligtvis men en sporre till kommande år. Efter tips från Stig åkte vi sedan ned till Kölförstorpet som JOK:are under många år har använt som utgångspunkt för arbetet i området. Där intog vi lunchen i det fria och fick goda observationer på en *småvessla* som möjligen hade sitt gömsle i närheten. Ett kul inslag som gav oss anledning att botanisera i vesslornas värld.

Vid torpet fick vi närkontakt med en *sparvuggla* som länge och väl satt och bevakade oss från sin gren. Den gav rikliga möjligheter för alla fotografer att samla på sig fina bilder med olika bakgrunder. Den var så stationär att den satt kvar när vi lämnade området. På vägen tillbaka till bilarna fick vi se ett par orrar flyga iväg.

Kvällen avsattes till uggleskådning och eftersom vi skulle hem beslutades att fortsätta vid området kring Börje sjö och norrut som givit gott resultat hittills under året. Tyvärr visade det sig att vinden tilltog och ett litet stilla regn började, vilket gjorde att vi efter ett resultatlöst lyssnande vände hemåt utan att ha fått några fler ugglor. Närvarande var: Stig Holmstedt, Ulf Svahn, Åke Jernberger, Alfred och Per Thorsson-Börd, Hans och Ann-Margreth Jörnvall, Per Olofsson och Urban Lennartsson. ☒ (US)

Inga backsvalar på tippen...

En råkall start på våren sabbade för många arter fåglar. Svalorna fick en minst sagt sval mottagning här hemma. Så kanske tappade de lusten att starta upp en ny koloni på Älgkärrstippen och den fina sandhögen... ☒

Inventering backsvalekolonierna Toresta Draget och Wij 2021-05-12

Som vi skrivit om tidigare i dessa spalter har JOK tagit på sig att inventera backsvalekolonier i området. Ett viktigt arbete i skenet av artens nedgång. Förra året inventerades Draget och Toresta och i år har Wij tillkommit.

Undertecknad tillsammans med Annika Lindberg från Upplandsornitologerna gjorde en inventering den 3 juni. Detta var den andra inventeringen för året. Den första var 12 maj. Skillnaden mellan gångerna var stor. Vid första tillfället fanns ett drygt 80-tal hål och ca 200 fåglar i luften. Vid detta tillfälle kunde vi räkna till 310 hål. Detta trots att det myckna regnandet under maj hade eroderat branten ytterligare.

Om Wij var en positiv upplevelse var det motsatsen i Draget. Draget som var den näst bästa kolonin 2020 var tom såväl den 12 maj som den 3 juni. Branten hade eroderat såväl i förhållande till föregående år och också mellan gångerna. Det fanns spår

av att motorcyklar hade använt branten för att köra upp i och att det möjligen kunnat bidra till eller i värsta fall skälet till att den var övergiven. Faktum kvarstår. Inga svalor inga nya hål.

Toresta är den plats som har lite sämre branter för häckning, men trots det har det häckat backsvala där genom åren. Backsvalorna gamla koloniområde hade naturligt eroderat och var dessutom övergiven. Vid första tillfället fanns det ett 60-tal svalor i luften och de var tydligt ute och rekognoserade då de stannade upp i sandhögar. Istället för den naturliga branten fanns det 85 hål i en stenmjölshög och 47 hål i en av högarna med leksand. Ett 40-tal svalor syntes i luften och det var bra aktivitet in i högarna. Det visar att backsvälorna inte är kräsna utan kan det som står till buds utan att knota vilket är bra för vårt försök på Älgkärrstippen. Det trista med valet av boplatser är att det naturligtvis inkräktar på NCC: s verksamhet inom området. Kontakt är tagen med dem för att om möjligt lämna högarna som de är till häckningssäsongen är över. ☒

(Ulf Svahn)

Vårens ugglekursioner

Undertecknad och Ulf Svahn gjorde gemensam sak när vi rekade för vårens ugglekursioner tidigt i våras. Vi valde då att reka längs vägen förbi Börje sjö, nordväst om Uppsala. Ett säkert uggleställe dit många drar när det börjar våras. Vägförhållanden skulle kollas, och kanske vi också skulle få höra någon uggle för omväxlings skull...

Vi kollade givetvis rapporterna på "apan" (Artportalen) innan och det kunde snabbt konstateras att det var både fart på ugglorna och hackspettarna.

Första vändan lyckades vi höra en tidig slaguggla alldeles vid Asphygget, så vi trodde att det skulle bli "a piece of cake" att få fram de andra ugglorna. Men så enkelt är det inte.

En sparvuggla lyckades vi locka fram nära Lumpen, men när vi försökte få fram gråspett på ett ställe där flera andra hade sett den kort innan, så var det kört.

Flera ställen bearbetades, men ingen gråspett. Under tiden översvämmades vägen av fordon, och på vissa ställen stod det över tjugo bilar samtidigt. Någon sade sig ha hört en pärluggla vid Linnékorset, men vi hörde ingenting.

En vecka senare var vi på plats igen. Vi började vid Linnékorset, där det påstods finnas tretåig hackspett och gråspett. Men väl där råkade vi upptäcka en häckande pärluggla i ett naturhål nära Linnéstigen där den hade hörts ropa (se Ulfs foto).

Tredje gången vi besökte platsen var tillsammans med det äkta paret Hans och Ann-Margreth Jörnvall, som fick beskåda den lilla pärlugglehonan, som nyfiket stack ut nunan ur hålet. Det räddade den exkursionen, som annars var rätt individfattig, trots att vi

hörde slagugglan igen. Pärlugglan visade sig bli ett unicum, då det inte verkar ha häckat några andra i Uppland. Genom rapporter kunde vi ändå konstatera att det var kvar tillräckligt länge för att slutföra sin häckning. Tyvärr vet vi inte hur många ungar den fick ut på vingarna. Rent logiskt borde nästa vinter bli ett ugglelett år, då populationen borde ha återhämtat sig från de uppenbart gnagarfattiga svältår vi passerat. Med det i tanken ser vi fram emot en fin säsong 2022. ☒ (JL)

Klubben behöver din epostadress för att kunna direktkommunicera med dig!

Renoverade OBS-platser vid södra Ravalen...

Vi är många som har stått vid den alltmer förfallna plattformen på den östra sidan av Ravalen och skådat ut över vattnet. Lätt oroad över om konstruktionen skulle hålla ytterligare en gång eller inte. Kanske inte helt tillrådligt men nästan oemotståndligt då det har givit en bra överblick över den södra delen av Ravalen.

Även på den västra sidan har det funnits en plattform med överblick över vassarna och den närliggande svämskogen. Denna plats har inte varit så känd och det är få som har varit där. Under den senaste tiden har det definitivt inte varit tillrådligt att äntra den närmast fallfärdiga plattformen.

Men nu är det ändrat. Sollentuna kommun har investerat i en rejäl upprustning och renovering av plattformarna. Bryggan på östra sidan har fått helt nytt trä i konstruktionen och den gamla bänken är utbytt mot en ny och fin. Bra staket med räcke har gjort dem till säkra konstruktioner där man inte behöver riskera att trampa igenom eller ramla ifrån ett brustet räcke. Bryggan ligger på samma nivå som den grusade gångvägen intill så det är enkelt att rulla ut med rullstol eller permobil till denna utsiktsplats. Bryggan ingår i det ökade utbudet av tillgängliga besöksmål i naturreservatet. En fin plats för att bara njuta av utsikten från den nya bänken eller en bra plats att studera fågellivet på den södra ändan av Ravalen ifrån. Bilderna talar sitt tydliga språk. Vid mitt första besök efter det att plattformen var helt färdig kunde jag som nästan första fågel ta in en svarthakedopping i kikaren. En närmast symbolisk introduktion.

Den västra stranden har haft en plattform som funnits länge men som med åren har blivit alltmer nedgången och på slutet var den rent av farlig. Den finns längs den västra stigen runt sjön och man ser den numera ifrån stigen när man går över det sista gärdet innan man kommer in i svämskogen. Efter grinden tar man till höger och där finns en nyrenoverad spång med mötesplats på väg ut till plattformen som har begåvats med två bänkar. Utsikten över den närliggande vassen är god och förhoppningsvis kommer den allt högre slyn att kunna tas ned en kommande vinter med bättre isför-

hållanden än vad som varit de senaste åren.

Vid mitt första besök efter att plattformen blivit klar kunde jag räkna in såväl rör- som sävsångare, svarthätta, svartvit flugsnappare, trädgårdssångare, gärdsmyg och sävsparv. Givet ställe att lyssna efter skägges när den tiden kommer.

Sollentuna kommun har därmed rustat upp tre plattformar och spänger på kort tid om man även räknar in förbättringarna i den norra delen.

Vi frågar Rikard Dahlé från Sollentuna kommun om hur tankarna har gått.

—*Det har varit dags att se över de äldre konstruktionerna. Bryggorna har sitt ursprung i militärtiden och sen har kommunen tagit över dom som utsiktsbryggor. Nu när vi bygger om tänker vi både på miljöaspekter och på tillgänglighet. Vi vill också att platserna ske ge olika upplevelser. Den västra utsiktsplatsen ligger inte tillgängligt till utmed en gångväg så här höjde vi upp den nya plattformen lite så att sikten över vassen skulle bli bättre. Att göra synliga förbättringar för besökare nu under coronapandemin känns extra bra när vi har så många besökare ute i våra naturreservat. Finns det planer på fler renoveringar eller andra konstruktioner runt Ravalen?*

—*Några av våra fågelflottar i södra delen av sjön har slitit sig och har också behov av renovering eller att ersättas. Vi planerar att göra det till hösten. Utsikten från utsiktsberget vid södra stranden har krympt nu när träd även där har vuxit upp ute i vassen. Så nu hoppas vi på en bra isvinter för att kunna förbättra sikten och få mer sammanhängande vassområde för de fåglar som gynnas av vassen.* ☒ (US)

Foton: Mats Weiland och Rikard Dahlé

Inventeringarna av Ålsta hage

rapport av Ingrid Stenberg (JOK) och Karin Hanze (Naturkyddsföreningen)

I JOK bladet 3:2020 skrev vi att JOK i samarbete med Naturkyddsföreningens Järfällakrets beslutat att agera för att Ålsta hage ska klassas som naturreservat och ingå i Västra Järvafältets naturreservat.

Nu under våren och försommaren har arbetet med framför allt inventeringen av fåglar för vår del påbörjats med tre längre besök gjorda med jämna mellanrum för att hitta så många arter som möjligt som vistas där. Däremellan har många av JOKs skådarna som vanligt varit uppe i hagen och därmed tillfört arter till inventeringen. Vad gäller spettarna, så träffade vi på häckning för större hackspetten. Vid de två första inventeringarna stötte vi på både större och mindre hackspett i par som födosökte, och vid ett tillfälle tre stycken mindre hackspett. Det finns gott om bohål både för mindre och större hackspett i de gamla torra högstubbarna som finns runt om i hagen, och det indikerar häckning i området. Även bohål efter gröngöling och spår efter spillkråkans födosök kunde vi hitta. Gökytan häckar regelbundet i hagen.

Stararna var tidigt där och vi har sett häckning av rödsjätt och ett flertal andra med mat i näbben till sina ungar.

Totalt har vi under perioden från mitten av April till mitten av Juni fått in 44 fågelarter. Vi bedömer att Ålsta hage kompletterar de omgivande markerna med en speciell häckningsmiljö framförallt för hackspettar och småfåglar. Hagen är lövdominerad med gamla träd och utgör en kontrast till den barrdominerade omgivningen, samt träskmarkerna runt Säbysjön. ☒

Naturkyddsföreningen inventerade kärlväxter i Ålsta hage i början av 1990-talet då det fanns planer på att bebygga området, vilket vi lyckades avvärja. Under 2021 har föreningen gjort nya inventeringar, den första 20 maj och den andra den 20 juni, den senare i samband med ett besök i hagen på "De vilda blommornas dag". Vi kunde då glatt konstatera att blomprakten var densamma som på 1990-talet.

Området i den sydvästra delen av hagen kan karaktäriseras som torräng med en mycket rik flora både vad avser antal arter, men även ett stort antal individer av vissa arter. I juni var blomprakten överväldigande. Här finns brudbröd, mandelblomma, knölsörblomma, backsmörblomma, backnejlika, sandlök, tjärblomster, vit fetknopp, gul fetknopp, kantig fetknopp, stor blåklocka, gulmåra, jordklöver och harklöver och kanske ytterligare 50 arter.

Torrängen övergår i norr i ett kuperat relativt öppet skogsområde som domineras av gamla tallar, där är kärlväxstantalet inte är lika stort. De arter man kan hitta där är t.ex ängskovall, natt och dag och blåsuga. I östa delen av hagen dominerar lövträden och det finns ask men många av dessa har angripits av askskottssjukan. Här finns det på vissa ställen rikligt med gullvivor och i maj hittade vi stor nunneört.

Det finns ett mer gräsbevuxet område i mitten av hagen. Ett område som bär spår av gammal bebyggelse med gamla plommonträd och syrener. Tyvärr kunde vi inte titta närmare på växtligheten där under vårt besök i juni, eftersom det var där korna höll till.

Sammantaget kan sägas att Ålsta Hage i sin helhet, enligt Naturkyddsföreningen, har ett mycket högt bevarandevärde med avseende på florans. Områden som detta börjar bli sällsynta i Sverige. ☒

Höstprogram

Styrelsen återkommer nu med ett höstprogram som vi hoppas ska vara intressant och där alla kan hitta något. Allt från vandringar på Järvafältet till exkursioner utanför Järvaområdet.

Det som är speciellt detta år är Coronaepidemien. Styrelsen har utgått ifrån att pandemin inte ska sätta några käppar i hjulet för aktiviteterna, men med våren i färskt minne vet vi att man inte kan räkna med det. Det gäller att hålla sig uppdaterad om vad som sker genom att följa anslagstavlan på JOK: s hemsida <https://jokhemsida.se/> eller Facebookgruppen Fågelskådare på Järva.

Bengts vandringar

Bengt Sundbergs populära fågelvandringar fortsätter under hösten 2020. 29 augusti, 26 september, 31 oktober och 28 november är de datum som är bestämda. Vandringarna utgår alltid från Naturskolan vid Väsby gård klockan 09:00. Tempot är lugnt så att alla fåglar kan artbestämmas och alla kan hänga med. Lämplig klädsel och fikatermos gör vandringen extra trevlig.

Datum: 29 augusti, 26 september, 31 oktober, 28 november

Plats: Väsby gård

Tid: 09:00

Svårighetsgrad: Lätt

Föranmälan: Ingen föranmälan behövs

Sträcksskådning

Förra årets sträcksskådningar drog mycket publik varför vi kör två aktiviteter under hösten 2020. De två datumen är söndagarna 19 september och 3 oktober. I båda fallen sker aktiviteten vid 30-meterskärret och börjar 8:00 och slutar 11:00 men det finns personer på plats både före och efter. Helgen 2 – 3 oktober är en stor europeisk skådaraktivitet EuroBirdwatch. På lördagen och söndagen görs fågelräkning på många platser i Europa. JOK: s bidrag är sträcksskådningsaktiviteten vid 30-meterskärret den 3 oktober.

Samtidigt genomförs sträcksskådning på Gåseborg lördagen den 2 oktober med reservdag 3 oktober. Aktiviteten startar i gryningen och avslutas vid 13 tiden, ledare Dag Lanerfeldt.

Enklast att hitta är att slå upp Gåseborg på Google maps, men det vanligaste sättet är att parkera vid Hummelmora parkering och gå till Gåseborg därifrån. Ingen föranmälan behövs.

Datum: 19 september, 3 oktober

Plats: 30-meterskärret

Tid: 8:00

Exkursjonsledare: Bestäms senare

Svårighetsgrad: Lätt

Föranmälan: Ingen föranmälan behövs

Råstasjön

med Hasse Ivarsson 5 december

Vi fortsätter med Hasse Ivarssons vandring runt Råstasjön och kanske Lötsjön om den är givande. De är bra möjligheter för skådning då den mörka årstiden sätter in. Vi startar med söndagen den 5 december. Ingen föranmälan behövs och rundturen är gratis för alla nuvarande och blivande JOK-are. Vi utgår från den stora parkeringsplatsen i närheten av tennishallen, dvs nordvästra hörnet av Råstasjön, i korsningen av Råsta strandväg och Sjövägen. Det är lätt att ta sig dit med kollektivtrafik genom T-bana till hållplatsen Näckrosen och då blir det en promenad på ca 1 km ned till sjön.

Ta chansen att besöka Råstasjön som är en viktig pusselbit i den södra delen av Järvafältet med ett levande fågelliv året runt. Med ett stenkast från nationalstadsparken går det inte att överskatta betydelsen. Alla arter pekats ut så förkunskaperna kan ligga på mycket modest nivå. Sjön har en fin strandpromenad vilket gör att det inte är någon ansträngande tur.

Datum: 5 december

Plats: Råstasjön

Tid: 10:00

Svårighetsgrad: Lätt

Föranmälan: Ingen föranmälan behövs

Utanför Järvafältet

Skåne-västkusten 9 – 12 september

Den tidigare så populära resan till Skåne-Västkusten tas upp på programmet igen. Den tidigare så populära resan till Skåne-Västkusten tas upp på programmet igen. Än en gång lutar vi oss mot vår ordförande emeritus Stig Holmstedt som kan området på sina fem fingrar. Vi bor på Mellbystrands vandrarhem/bed and breakfast och lägger upp rutterna i den riktning som ger mest ur ett fågelperspektiv. Vindar och annat kan snabbt ändras. Det är rovfåglar, vadare och sjöfågel som är fokus. Kostnaden beräknas ligga på ca 4 000 kronor per person då vi planerar för hyrbil och vi kan max vara 9 personer. Datum: 16 – 19 september

Plats: Boende Mellbystrand, skådning från lämpliga lokaler Skåne – Västkusten

Svårighetsgrad: Medel (långa vandringar kan förekomma)

Föranmälan: Intresseanmälan till

ulf.svahn@gmail.com före 15 juli

Kostnad: ca 4 000 kronor per person

Öland i raritetsveckan 16 – 20 oktober

Som vanligt genomförs en resa till Öland i den så kallade raritetsveckan 42. Stig Holmstedt med bas på Öland är i det närmaste självklar fågelguide med mycket goda kunskaper om Öland och var rariteterna kan hittas. Vi reser i egna bilar och bor hos Stig i hans hus som tidigare år och åter gemensamt lagad middag. Vi kan max vara 9 personer.

Datum: 16 – 20 oktober

Plats: Öland

Svårighetsgrad: Medel (enskilda vandringar kan vara ansträngande)

Föranmälan: Intresseanmälan till

ulf.svahn@gmail.com före 15 augusti

ostnad: ca 2000 kr (Kan stiga vi val av hyrbil istället för privata bilar.)

Påminnelse om medlemsavgiften:

Omkring 10% av medlemmarna glömmer (eller avstår från) att betala årsavgiften varje år. Är DU en av dem så skynda dig att betala, annars är det här den sista JOK-Bladet du får i brevlådan... Klubben behöver alla sina medlemmar för att kunna försvara Järvafältet!

Den verkliga historien om Gysingevargen - **Människoätaren!**

Det finns ett väldokumenterat fall där varg åt människor i de mellersta delarna av Sverige under 1800-talet. Evert Pousette (1989) samlade en stor mängd dokument, inklusive anteckningar om dödsfall i dödböckerna, privata och administrativa kontakter, historiska anteckningar, och dagböcker. Dessa beskriver en serie av angrepp av varg på människor utmed gränsen mellan Gästriklands, Upplands, Västmanlands och Dalarnas län under åren 1820-1821. Allt började i Gysinge bruk, som är den ort som ligger närmast Färnebofjärdens Nationalpark, som ligger vår fågelklubb nära om hjärtat. Fallet utlöste ett stort hat mot vargar och andra rovdjur, och än idag används Gysingevargen för att skrämna folk för ett vanligtvis fredligt och vackert rovdjur. I år är det jämnt 200 år sedan händelserna inträffade.

Historien sammanfattas enligt följande i *Arbetarbladet* (Hofors) den 13 jan 2013:

"Våren 1817 hade trädgårdsmästaren vid Gysinge bruk, Anders Malmberg, hittat tre vargungar under en gran i skogen. Han bar hem dem till herrgården i en säck och tanken var väl att de skulle avlivas. Men först ville han visa upp dem för brukspatronen, Jean Henric Bedoire. Dennes hustru Catharina och parets två döttrar Wilhelmina och Amanda blev dock så förtjusta de söta valparna att man beslöt att låta dem leva. Åtminstone tills vidare. Så vargungarna – det var en tik och två hanar – placerades i en låda som ställdes i en berså i trädgården. På midsommarafton samma år skänktes en av valparna, en hona, till 24-årige Thore Petré, som så småningom skulle bli en mycket betydande man i samhället, riksdagsman och ägare till åtta järnbruk. Han bodde på Hofors herrgård vid den här tiden, och där hölls nu vargen fången i en liten inhägnad. Det berättas att traktens barn brukade roa sig med att slå med käppar mot burens så att det olyckliga djuret morrade och visade huggtänderna.

Efter tre och ett halvt år bakom galler lyckades vargen rymma, troligast i samband med att Petré och hans familj flyttade till Gästrike-Hammarby hösten 1820.

Det är med största sannolikhet just den vargen som nu strök omkring i skogarna på jakt efter föda. Och det var sannerligen ingen lätt uppgift. Hon hade ju aldrig fått lära sig jaga som andra vargar och hade ingen aning om hur naturliga byten ser ut. De enda varelser av kött och blod som hon någonsin träffat var människor. Till och med maten man slängt åt henne i burens hade ju luktat människa.

Slutpunkten för den här fruktansvärda historien sattes den 20 april 1821 då en stor

UTBLICK: Färnebofjärdens Nationalpark

Gysinge bruk ligger på gränsen mellan Gästrikland och Uppland, inte långt från skärningspunkten mellan dessa landskap samt Dalarna och Västmanland. Ovan: Akvarell av Elias Martin som visar Gysinge omkring 1800, samt ett porträtt av Catharina Henrietta Littorin, gift Bedoire, författare till meddelandet i artikeln.

varghona sköts i Nordanåker i Årsunda. Hon stämde exakt in på beskrivningen av det djur som härjat och dödat i trakten under flera månader."

Den verkliga Gysingevargen

I den följande texten citeras ett meddelande i *Tidskrift för Jägare och Naturforskare* 1832 (Svenska Jägareförbundet), s.243, av brukspatronen Jean Henrik Bedoires maka, fru Catharina Bedoire, om en tam varg "som tycktes hafva funnit sig väl vid Gysinge":

"År 1817 köpte min man 3 stycken vargungar, hvilka nyss hade fått synförmåga, ibland dem var en hona. Dessa små kräk begärde jag att få behålla någon tid. De voro tillsammans omkring en månad, och hade under tiden sin bostad uti en löfsal i trädgården. Så snart de hörde mig på gården locka "små valparna" (så plägade jag kalla dem) kommo de fram under åtbörder av fågnad och tillgifvenhet, som voro förvånande. Sedan jag smekt dem och gifvit dem mat, återvände de till trädgården. Efter en månads förlopp gafs den ena hanen till Brukspatron af Uhr, och honan till Brukspatron Thore Petré. Då den vi själva behöll blef lemnad ensam, tog han sin tillflykt till gårdens folk, men mäst följde han mig och min man. Besynnerligt var, att denna varg blef så trogen och tillgifven, att när vi gingo ut kring ägorna och vargen var med, lade han sig brevid oss när vi vilade, men tålte aldrig att någon nalkades oss närmare än cirka 20 steg, kom någon närmare, morrade vargen och visade tänderna. När jag då huttade åt honom, slickade han mig på händerna, men hade ögonen tillika fästade på de personer, som ville närma sig till oss. Jemväl gick han i rummen och i köket, som en hund, och var mycket begifven efter barnen, dem han ville slicka och leka med. Detta fortfor tills vargen blef 5 månader gammal och redan var stor och stark, då min man som fruktade, att han under sin lek med barnen skulle rivna dem med klorna, hvilka voro mycket vassa, eller i händelse han skulle finna dem blodiga, få lust att behandla dem illa, beslöt att binda honom, dock gick han sedan mången gång lös med mig, då jag promenerade. Han hade sin koja på nedre gården vid jerngrindarna, och om vintern när kolbönderna kommo på backen, klef vargen upp på stenmuren, hviftade på svansen och gnällde, tills de kommo fram och klappade honom. Derunder var han alltid angelägen, att undersöka deras fickor, om de hade något hos sig, som dugde att äta. Bönderna blefvo så vana derfvid, att de roade sig med att lägga brödbitar i sina räckfickor, i ändamål att vargen skulle låta rätt på dem, hvilket han äfven förstod, och han förtärde allt hvad man gaf honom. Trenne ämbar mat förtärde han dessutom dagligen. Märkligt var det äfven, att våra hundar fingo äta med honom ur ämbaret, men kom det något främmande djur och ville dela ma-

ten med honom, blef han ursinnig af ilska. Hvarje gång han fick se mig på gården, höll han ett fasligt väsende, och när jag kom till kojans, lyfte han sig upp på bakfötterna och hade sina framtassar på mina axlar, samt ville i glädjen slicka mig, men när jag gick ifrån honom, tjöt han af ledsnad. En gång blef en räfskjuten. Bedoire tog då cadavret och bandt ett rep deromkring, samt gick till vargen, hvilken emottog det med mycken begärlighet och drog det in i kojans, men då Bedoire drog på repet, qvarhöll han rofvet med sådan styrka att vargen måste följa med utom kojans, och då Bedoire likafullt drog på repet släppte han ej räfskrovet förr än 2:ne huggtänder måste följa med. På cirka 3:ne veckor voro de nya huggtänderna åter fullväxta. Ett år hade vi honom, men som han var drygfödd och tjöt illa om nätterna, beslöt Bedoire att skjuta honom. Trädgårdsmästaren och Bruks Poëten Malmberg blef hans baneman, och ej utan ledsnad såg jag honom ledas till trädgården - hans första fristad om nätterna der han ock blef skjuten. Men de vargen som Brukspatron af Uhr fick, inträffade den märkliga händelsen, att han bodde tillsammans med en af ägarens jagthundar i samma koja. Hunden låg hos honom hvarje natt, och när han fick kött att äta, nändes han aldrig äta upp alltsammans, utan bar det i kojans till vargen, hvilken alltid tog emot det med vänliga åtbörder. Ej sällan hände, att äfven vargen belönade sin vän hunden på samma sätt. Varghonan har jag ingenting att berätta om, jag hörde blott sägas att hon varit mycket arg och stygg; dock vet jag ej detta med någon säkerhet."

Angreppen

Serien av angrepp startade den 30 december 1820 och varade fram till den 20 mars 1821. Under den knappt tre månader långa perioden angreps 31 människor, vilket resulterade i 12 döda och 15 skadade. De flesta som avled var barn mellan 3,5 och 15 år gamla, med undantag av en 19-årig kvinna. De skadade var också i stort sett barn, med undantag av en 18 årig pojke. Vid många av tillfällena förtärdes offren delvis, efter att de dödats. Serien av angrepp slutade när en stor varghona dödades den 27 april 1821.

Utdrag ur dödsböcker gällande merparten av attackerna:

Årsunda C:3, 1820: "20. Eric, 30/12, 6/1, Ihjälrfiven af vargar, Dragbo, 3 år, 10 mån, 8 dagar, Sold. C. Ed, H. Karin And.dr."

Huddunge F:1, 1821: "Magdalena Cl Unanders oägta son Johannes å Nyby och Domarbo ägor, Ihjälrfiven af en varg, d. 2 jan. (begr.) d. 7 jan, 7 år, 9 mån, 22 dygn"

Garpenberg F:2 1821: "40. Tvilling Gossen Jan Carlsson i Jemtbo, 1814 18/5, i samma kista laggd med morfadren (som avlidit 30/12), Våderligen af Wargar sliten och upäten mellan GrannGårdshusen, den 12 Januarii 1821 - 6½ år (begr.) den 13 Januarii 1821."

Österfärnebo F:1 1821: "(Januari) 6. Bonden Eric Pehrsons Barn, Son Pehr i Kräbäck No 2, Ihjälbiten af en varg, 28 (jan), (begr.) 4/2, Nära 6½ år."

By F:2 1821: "7. Bergs 12 man And. Carlssons dotter Stina i Horndalsby, 1810 7/9. Föräldrar -- Hu. Greta Jacobsdotter, ungt barn, Ihjälrfiven av en varg ifrån sitt hem fadren själf med egen lifsfara kunde slita sitt sönderrifvna barn. Olyckan inträffade kl. 3 på dagen, då barnet i ett ärende hemifrån skulle gå ned till Bruksgården. d. 31 Januarii, 11-te året (begr.) d. 4 febr."

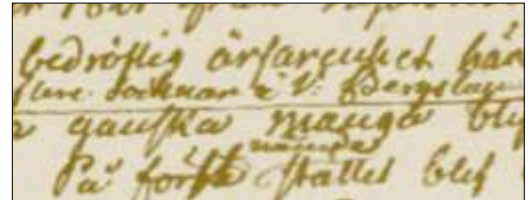
Hedesunda C:4, 1821: "4. Feb.5, 11, Afl. Torparens vid Olofsborg Eric Erssons Dotter Carin, 8½, Ihjälrfiven och till det mesta uppäten af vilddjur."

Husby F:5 1821: "Flickan Anna Jansdr. från Bastmora, född 1809, f. B: Jan Jansson m. Anna Pehrdr. Ihjälbiten af varg den 10 febr. 12 (år) (begr.) d. 18 februarii."

Husby F:5 1821: "Gossen Jan Er: Sundstedt, född 1806 1/7, Skom. Jan Sundstedt, Anna Gr: Boström, Ihjälrfiven af en varg d. 10 febr. 15 (år) (begr.) d. 18 feb. vid St(järn) sund."

Årsunda C:3 1821: "13. Kol. Per Erssons i Ysjön dotter Anna, 9/3, 18/3, Ihjälbiten och till en betydlig del förtärd af vargar, Ysjön, 18 år, 10 mån. 12 dagar, Kol Per Erss. H. Lena Olsdr."

By F:2 1821: "Olof Erssons son Anders i Watbo, 1814 21/6 modren Lisa Clasdotter, ungt barn, Ihjälrfiven af en varg, under det modern var i kyrkan. Fadren hemma, och hann med nöd slita barnet sönderrifvet ur varegens mun, som bortsprungit med barnet, och kastat det öfver 4 gårdsgårdar, d. 18 martii. 6½ år, (begr.) d. 25 martii."

Utdrag ur Ovensjö husförhörslängd AI:7a:

"Man har varit af den tanken, att vargar aldrig ätit Människor; men år 1821 ifrån Nyårstiden till nedanstående dato, har man en bedröflig ärfarenhet häraf. I Årsunda och Östra Färnebo jämte flera socknar i V: Bergslagen hafva ganska många blefvit illa blesserade och även flere uppätne. På förstnämnda stället blef ett Barn i Nyårstiden uppätit, och i går begrafdes benranglet efter en 19 års gl. flicka. Magister Färner i Årsunda har nu idag varit hos undertecknad och beskrifvit denna och flere sorgsiga händelser. Ovensjö Com(minister). Gård d. 19. Martii. L. Backmark." ☒ (JL)

I fablernas värld

Historier som Rödluvan och vargen uppstod flera hundra år före händelserna kring Gysinge bruk. Men efter denna anmärkningsvärda serie händelser så utnyttjades de av alla som ville bli av med vargen som konkurrent. Bönder ville skydda sina kreatur och låta dem beta fritt i skogen utan risk för att bli slagna av varg. Jägare ville ha viltet för sig själva. Och moralens väktare, som gärna antydde samband med "oskuldfulla flickors" sexualitet och "mänskliga hanvargar" som tränade efter dem, fick utlopp för sina något ekivoka fantasier (se bilden och kopplingen till sex). Ännu idag utnyttjas Gysingevargen som ett argument för att skrämra för varg i syfte att få bort den från den svenska naturen. Gång på gång dammas historien av och förvrängs så att allmänheten ska tro att det är ett naturligt beteende hos vargen att anfälla människor. Och försöker någon sig på att tillrättavisa påståendena, påstår man sig veta att det minsann var en vild varg som härjade vid nedre Dalälven för tvåhundra år sedan.

Det finns trots allt några exempel då varg har angripit människor. Det har då handlat om rabie-smittade vargar som huggit efter folk, som sedan avlidit av rabies. Resten av de relativt få påstådda vargangrepp man kan hitta i kyrkböckerna, kan lugnt betraktas som fria fantasier. ☒ (JL)

Posttidning B

JOK-Bladet
Båtsman Nähls Gränd 4
163 47 Spånga

Gärdsmyg

JOK-Bladet presenterar ytterligare en ung kvinnlig talangfull naturfotograf som dessutom är med och jobbar för Järnafältets göktytor: Josefine Jönsson, Spånga, 30 år gammal.

”Jag tog denna bild på gärdsmygen vid Fornminnesparken i Spånga. Den lät väldigt mycket i buskarna och efter en stund hoppade den ut på de yttersta grenarna så jag kunde knäppa några bilder. För att få bilden mer rakt på fågeln än ovanifrån så satte jag mig på huk vilket också skapade inramningen.”

JOSEFINE JÖNSSON, Spånga

(Sony A7III och FE 200-600mm f5,6–6,3 objektiv)